

VĚRA TRNÍKOVÁ

První český učitelský ústav na jihu Čech.

Učitelský ústav v Soběslavi v letech 1871-1948

Diplomová práce, Pedagogická fakulta/Historický ústav, Filosofická fakulta Jihočeské university, České Budějovice 2013, 181 s. textu, 54 textových, tabulkových, grafických a obrazových příloh (neustránkováno), vložené CD s kompletní databází studentů ústavu

Rozvoj obecné vzdělanosti v českých zemích ve druhé polovině 19. a první polovině 20. století významnou měrou souvisel rovněž s působením učitelských ústavů zakládaných v rámci rakouské monarchie po roce 1849. V české odborné literatuře nebyla doposud těmto vzdělávacím institucím, připravujícím budoucí učitele a učitelky obecných a měšťanských škol, věnována systematictější pozornost. V prostředí jižních Čech působilo několik - českých i německých - ústavů, z nichž se pečlivého odborného zpracování dostalo pouze Českému učitelskému ústavu v Českých Budějovicích v diplomových pracích Jany Brčákové a Kláry Kotilové připravených na půdě Historického ústavu Filosofické fakulty Jihočeské university v mém specializačním semináři. Slečna Trníková si pro svou kvalifikační práci vybrala třetí z nejvýznamnějších pedagogií působících na jihu Čech - a historicky vůbec první jihočeský český učitelský ústav, soběslavské pedagogium.

Na základě pečlivého studia archivních fondů uložených v SOkA v Táboře (Archiv města Soběslav a Učitelský ústav Soběslav) a na základě relevantní domácí odborné literatury věnované dané problematice, jejíž příložený soupis je možno označit za v podstatě vyčerpávající, diplomantka předkládá velmi zdařilý pokus o ucelené a komplexní zachycení vývoje soběslavského učitelského ústavu. Tento výklad ústrojně začlenila do širšího rámce dějin jihočeské Soběslavi, jihočeského regionu i proměn učitelského vzdělávání v habsburské monarchii a v nástupnickém Československu.

Text diplomové práce má jasně uspořádanou strukturu. Celou práci si kolegyně Trníková rozvrhla do deseti kapitol (dále členěných na několik podkapitol), úvodu a závěru. První čtyři kapitoly předložené práce, zpracované především na základě uvedené literatury, popisují (někdy až zbytečně podrobně) proměny českého školství od jeho moderních kořenů na konci 18. století až do nástupu komunistického režimu v polovině 20. století včetně vývoje učitelského vzdělávání od několikaměsíčních preparand na počátku 19. století až ke vzniku pedagogických fakult. Opomenut není ani nástin dějin hostitelského města Soběslavi a tamního

školství. Na tento převážně kompilační exkurs, navazuje pět dalších kapitol pojednání kolegyně Trníkové, které jsou založeny především na důkladném prostudování a vytěžení zvolených pramenů. V těchto nejcennějších kapitolách předkládané práce autorka podrobně popisuje vznik a vývoj soběslavského pedagogia v průběhu téměř osmi desetiletí jeho existence. Dále přibližuje vlastní školskou činnost prvního českého učitelského ústavu na jihu Čech v uvedených letech. Věra Trníková zde podrobně rozebírá organizaci vyučovacího procesu soběslavského pedagogia i skladbu jeho učitelů a studentů. Na základě vyhodnocení prostudovaných záznamů o studentech pak uvádí jejich celkové počty, počty v jednotlivých třídách a ročnících, základní poznatky o jejich teritoriálním a sociálním původu, studijním prospěchu, délce studia i přechodném ubytování ve městě či o některých jejich mimoškolních aktivitách. Obdobný zájem věnovala autorka též složení a proměnám učitelského sboru.

Všechny tyto poznatky a údaje autorka přehledně zpřístupnila rovněž v podobě pečlivě zpracovaných jednačtyřiceti tabulkových a grafických příloh zachycujících kompletně jak všechny studenty, tak i učitele českého učitelského ústavu v Soběslavi. Tento rozsáhlý soubor příloh, spolu se třinácti textovými a obrazovými přílohami, které jej organicky doplňují, přináší úctyhodné množství poznatků důležitých pro objasnění celé řady otázek.

Výsledná práce Věry Trníkové výrazně překračuje úzký rámec tradičních institucionálních či správních dějin vybraného vzdělávacího ústavu. Soběslavský učitelský ústav nám autorka představuje jako významnou součást sociálních dějin v nejširším slova smyslu - tedy nejen jako pouhé středisko výuky a vzdělání, ale jako integrální součást dějin města i celého regionu, v němž působil.

Diplomantka svou práci zpracovala na velmi solidní úrovni i po jazykové a formální stránce (pominu-li několik opominutých překlepů a nemnohé stylistické neobratnosti). Poznátka, k nimž se kolegyně Trníková ve své práci dobrala, významně prohlubují naše vědomosti nejen o soběslavském pedagogiu, ale obecně o učitelském vzdělávání na konci 19. století a první polovině 20. století. Předložený spis jednoznačně splňuje požadavky kladené na diplomové práce, a proto jej doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit stupněm

v ý b o r n ý.

V Českých Budějovicích 28. 1. 2013

doc. PhDr. Miroslav Novotný, CSc.